

ПАСИВНІ ДІЄСЛІВНІ КОНСТРУКЦІЇ В НАУКОВОМУ ТЕКСТІ

Однією з важливих проблем синтаксису української наукової мови є співвідношення активних і пасивних дієслівних конструкцій. Варто відзначити, що активні конструкції більш притаманні українській мові, а от із використанням пасивних сьогодні бачимо багато помилок. Яскравим прикладом порушення стилістичної норми, а також логічних і граматичних характеристик речення є трикомпонентна пасивна конструкція «іменник у формі називного відмінка на позначення об'єкта дії + дієслово недоконаного виду пасивного стану на -ся + іменник у формі орудного відмінка на позначення суб'єкта дії». Такі конструкції є чужомовними, вони не відображають специфіки української наукової мови і не репрезентують її національної самобутності. Цю проблему порушували у своїх працях І. Вихованець, К. Городенська, С. Караванський, З. Куньч, О. Сербенська, Ю. Шевельов та інші.

У наукових статтях читаємо: **«Завдання підвищення якості заготовок вирішується оптимізацією процесу їх охолодження», *«Категорія «правова система» досліджується вченими різних наукових шкіл».* Або у методичному посібнику: **«Словесна наочність – живі образи й картини, які створюються ораторами за допомогою мовних засобів»*

Щодо питання доцільності таких пасивних конструкцій мовознавці висловлюють різні думки: пропонують лишити їх; вважають периферією синтаксичної системи української мови; заперечують унормованість їх використання, оскільки типовою ознакою синтаксису української мови є активний характер синтаксичних конструкцій. Останню думку підтверджено тим, що називний відмінок виражає значення суб'єкта (виконавця) дії, натомість для орудного ця функція вторинна, використання орудного суб'єкта нівелює його активність. Мовознавець І. Вихованець підкреслює, що в сучасній українській мові практично відсутні пасивні дієслівні форми з постфіксом -ся на позначення теперішнього та інших значень часу, замість них використовують дієслівні форми активного стану. К. Городенська вважає, що ті пасивні конструкції, до складу яких входять дієслова недоконаного виду з постфіксом -ся, слід вилучити з пасивних конструкцій.

Незграбні пасивні конструкції можна замінити активними з дієсловом у 3 особі теперішнього часу із підметом – активним суб'єктом і додатком – об'єктом активної дії або односкладним реченням. Тому правильно сформулювати речення з наведених наукових праць потрібно так: «Завдання

підвищення якості заготовок виконують шляхом оптимізації процесу їх охолодження» або «Завдання підвищення якості заготовок слід виконати шляхом оптимізації процесу їх охолодження»; «Учені різних наукових шкіл досліджують категорію «правова система»»; «Словесна наочність – це живі образи й картини, які створюють оратори за допомогою мовних засобів».

Отже, у синтаксичних конструкціях надзвичайно виразно виявляється національний колорит мови. Саме тому ми маємо дбати про утвердження в науковому стилі української мови питомих, витворених на народній основі синтаксичних традицій. Слід активізувати вживання різних типів активних конструкцій, що сприятиме точності і динамічності висловлювання.